

КАРАЛДЫ

Педагогикалык кеңештин

№ 1

"28" август 2020ж

БЕКТЕМИН

№ 90 толук эмес орто

мектебинин директору

Д. Жусупбеков

№ 90 толук эмес орто мектебинин мугалимдеринин эмгекти коргоо

боюнча кызматтык нускамалары

1. Жалпы жобо.

- 1.1. Мектеп мугалимдеринин эмгекти коргоо боюнча нускамасы "Окуучулардын жана мектеп кызматкерлеринин билим берүү уюмдарында санитардык –эпидемиологиялык талаптары", "Гигиеналык стандарттар жана айлана-чөйрөнүн факторлорунун адамдарга коопсуздугун жана (же) зыянсыздыгын камсыз кылуу боюнча талаптар", ошондой эле Эмгекти коргоо жөнүндө (2016-жылдын 26-июлундагы №142 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык) жана башка. Эмгекти коргоо жана коопсуздук боюнча ченемдик укутук актылар иштелип чыккан.
- 1.2. Мугалимдердин эмгекти коргоо боюнча бул көрсөтмөсү мектепте мугалимдин милдеттерин аткарган кызматкердин иштегенге чейин, иштеген мезгилинде жана бүткөндөн кийин, өзгөчө кырдаалдарда эмгекти коргоонун талаптарын белгилейт, мугалимдин жумуш ордунда иштөөсүнүн коопсуз методдорун жана ыкмаларын аныктайт.
- 1.3. Мектеп кызматкерлеринде алдын ала (жумушка кирүүдө) жана мезгил- мезгили медициналык кароодон, кесиптик гигиеналык даярдыктан өтүү (жумушка кирүүдөн жана андан кийин 2 жылда 1 жолудан кем эмес) менен вакцинация жана жеке медициналык кароодон өтүү талаптарына жооп берген адамдардын медициналык текшерүүлөрдүн жана лабораториялык анализдердин, эмдөөлөр, жүгүштүү оорулар жөнүндө, жумушка кирүү менен кесиптик гигиеналык текшерүүдөн өткөндүгү жана сертификатталгандыгы жөнүндө маалыматтарды камтыган китепчелери болууга тийиш.
- 1.4. Жумушка орношууда мугалим берилген тартипте тааныштыруу инструктажынан , өз алдынча иш баштоодон мурун жумуш ордунда эмгекти коргоо боюнча баштапкы көрсөтмөдөн өтүүгө милдеттүү, ошондой эле Эмгек министрлигинин токтому менен бекитилген, эмгекти коргоо боюнча окутуу жана уюмдардын кызматкерлери үчүн эмгекти коргоонун талаптарын билүү деңгээлин текшерүү тартиби белгиленген учурларда пландалат.
- 1.5. Мугалим бул нускаманы изилдеп, эмгекти коргоо боюнча тренингден өтүшү керек жана эмгекти коргоонун талаптарын билүүсү, жабыркагандарга биринчи медициналык жардам көрсөтүү ыкмаларын жана ыкмаларды окутуусу, өрт коопсуздугу жана электр коопсуздугунун эрежелери боюнча окутуусу жана эрежелерди билүүсү зарыл.
- 1.6. Эмгекти коргоо талаптарын сактоо үчүн мугалим төмөнкүлөргө милдеттүү:
  - Эмгекти коргоо жана өндүрүштүк талаптарын, эмгекти коргоо боюнча көрсөтмөлөрдү, окуучулардын өмүрүн ден соолугун сактоо.

- Билим берүү иш-чараларын уюштуруу учурунда эмгекти коргоо жана өрт коопсуздугу боюнча эрежелердин сакталышын камсыз кылуу.
- Жеке гигиена эрежелерин сактоо.
- Өрт же башка авариялык кырдаалда жана эвакуацияда иш-аракеттердин тартибин, өрттү эскертүүчү сигналдарды билүү.
- Биринчи жардам кутусунун жайгашкан жерин билүү жана жабырлануучуга биринчи медициналык жардам көрсөтүүнү билүү.
- Ички эмгек эрежелерин жана жалпы билим берүү уюмунун уставын сактоо.
- Эмгек жана эс алуунун белгиленген режимин сактоо.

1.7. Жумуштун жүрүшүндө мугалим төмөнкү коркунучтуу факторлорго дуушар болушу мүмкүн:

- жумуш орду жетишсиз жарыктандырылган учурда көрүү жөндөмүнүн начарлашы;
- визуалдык жана үн анализаторунун ашыкча чыналуусу;
- документтер, дептерлер менен узак убакытка чейин иштөө учурунда визуалдык чарчоо;
- электр шаймандарынын ток өткөрүүчү бөлүктөрүнө жана изоляциясы бузулган электр шаймандарына тийгенде, шаймандарын өчүргөндө же күйгүзгөндө;
- психо-эмоционалдык стресстин күчөшү;
- ызы-чуунун денгээли жогорулаганда.
- эпидемиологиялык байланыштардын жогорку тыгыздыгы.

1.8 Мас абалында же банги каражаттарын, психотроптук, уулу же башка мас кылуучу заттарды колдонуудан келип чыккан жумуштарды аткарууга, ошондой эле спирт ичимдиктерин ичүүгө, банги заттарды жумуш ордунда же башка жерлерде колдонууга тыюу салынат.

1.9 Классты башкарууда жалпы билим берүү уюмунун класстын класс жетекчиси үчүн эмгекти коргоо боюнча көрсөтмөлөрдү, сабактарды алмаштырганда алмаштыруучу мугалим үчүн эмгекти коргоо боюнча көрсөтмөлөрдү сактоо керек.

1.10 Мыйзамды бузган же эмгекти коргоо боюнча ушул нускаманын талаптарын аткарбаган мугалим өндүрүштүк тартипти бузган деп эсептелет жана дисциплинардык жоопкерчиликке тартылышы мүмкүн жана эмгекти коргоонун талаптарын билүүнүн кезексиз тестинен өтүп, кесепеттери-кылмышка алып келсе белгиленген тарипте материалдык жоопкерчиликке тартылат.

2. Жумушту баштоодон мурун эмгекти коргоонун талаптары

- 2.1. Жалпы билим берүү уюмунун мугалими жумушка кирерде таза, тыкан кийинип, колун жууш керек. Шапчып калбаш үчүн жумушка алдын-ала келип, кабинетти даярдоо керек.
- 2.2. Жарык берүүчү шаймандардын абалын көз менен баалап, класстагы толук жарыктандырууну күйгүзүңүз жана электр жабдууларынын иштөө абалын текшерүү:
  - жарык берүүчү шаймандардын иштөө абалы жакшы болушу жана шыптан ишенимдүү илинип турушу зарыл, шайман бүтүн түзүлүшкө ээ жана булгануунун издерин камтыбашы керек.
  - класста жасалма жарык берүү денгээли 300 люкс болушу керек.
  - түйүндөрдүн коробкалары капкак менен жабылышы керек, ажыраткыч жана розетканын челектеринде жаракалар жана чиптер, ошондой эле ачык байланыштар болбошу керек.
- 2.3. Айнектин жаракка кеткендигин же айнектин бүтүндүгүн текшерип алыңыз.
- 2.4. Өрт өчүргүчтөрдүн биринчи кезектеги шаймандары бар экендиги, алардын жарактуу жана жараксыз болгон мезгилин, биринчи жардам кутусунун бар экендигин жана аны дары-дармектер менен жабдылгандыгын текшерип алыңыз.
- 2.5. Класстан чыгуу өтмөктөр жана ошого жараша, эмеректердин туура жайгаштырылышы:
  - Столдор менен дубалдардын ортосунда ошондой эле столдордун катарларынын ортосунда-50 см
  - Тактайдан биринчи катардагы столдорго чейин 240 см
  - Тактайдан столдун акыркы катарына чейинки аралык - 860см ашык эмес
  - Столдор төмөнкүдөй тартипте жайгаштырылган;
    - кичирээктер
    - тактага жакыныраак
    - чонурактары тактадан алыс
    - түстөрдүн колдонулушу боюнча
- 2.6. Жумуш ордунун коопсуздугун текшерип, мектептеги эмеректердин туруктуулугун жана иштей тургандыгын текшерип, топтолгон формада окуу материалдары менен дептерлердин туруктуулугун текшерип алыңыз.
- 2.7. Класстын санитардык абалына дайыма текшерүү жүргүзүү
Керектүү окуу материалдарын жана шаймандарды, электрондук окутуу куралдарын даярданыз.
- 2.8. Терезелерди же вентиляцияларды жана эшиктерди ачуу менен класстын аягына чейин желдетүүнү жүргүзүңүз
- 2.9. Класстагы абанын температурасы талаптагыдай $18-24^{\circ}\text{C}$, ал эми жылуу мезгилде 28°C ден ашпаган санитардык ченемдерге жооп бериши керек.
- 2.10. Көрсөтмө куралдардын жеткиликтүүлүгү жана абалын текшерип туруу зарыл.
- 2.11. Персоналдык компьютерде иштөөдө анын иштөөсүн текшерип, проектор жабдыктарынын иштешин текшертип алыңыз
- 2.12. Даярдык иш-чаралары аяктагандан кийин жана баардык кемчиликтер менен иштебей калуулар четтетилгенден кийин ишти баштоого уруксат берилет.

2.13. Эгерде шаймандардын иштешинде кемчиликтер байкалса же иштен чыкса, директордун административдик-чарбалык иштер боюнча орун басарына кабарланыз жана аныктылган кемчиликтер толугу менен жоюлуп, уруксат алынганга чейин ушул жабдууларды жана эмеректерди класста колдонбонуз.

3. Жумуш учурунда эмгекти коргоонун талаптары

3.1. Жумуш учурунда, сабак өтүлүүчү класстагы тартипти сактоо керек, жумуш ордуңузда жана кабинеттеги ордуңузда өрт өчүрүүчү шаймандарга жакындабаш керек.

3.2. Окуу бөлмөсүнүн керектүү табигый жарыктандырылышын камсыз кылуу үчүн, терезелердин үстүнө окуу куралдарын жана башка буюмдарды койбонуз.

3.3. Мектепте иштеп жатканда, класста эмгекти коргоо боюнча көрсөтмөлөрдү аткарыңыз.

3.4. Сабак учурунда тартипти сактаныз, мектеп окуучуларына жалпы билим берүү уюмунун мугалиминин уруксатысыз сабак өтүүчү жерден чыгып кетүүгө жол бербейт.

3.5. Окуучулар жок болгон учурда сабактын ортосундагы тыныгуу учурунда бөлмөнү санитардык тазалоодон өткөрүп, желдетип терезенин алкактарын ачык абалда бекитүү керек.

3.6. Класста колдонулган баардык демонстрациялык электр шаймандары талаптагыдай иштеши керек.

3.7. Интеративдүү доскалар, сенсордук экрандар, маалымат панелдери жана башка маалыматтарды көрсөтүү каражаттары, ошондой эле компьютерлер, ноутбуктар, планшеттер электрондук окутуу куралдары техникалык паспортко ылайык колдонулушу керек.

3.8. Электрондук жабдыктарды, анын ичиндеги сенсордук экранды, клавиатураны жана чычканды колдонууда, интеративдүү маркер аларды күн сайын өндүрүүчүнүн сунушуна ылайык дезинфекциялайт же курамында спирт бар эритмелерди же кеминде 70% спирт бар салфеткаларды колдонот.

3.9. Класста инфра кызыл нурлары бар көчмө жылыткычтарды, ошондой эле от казандарын, мештерди, электр чайнекттерин, күбөлөндүрүлбөгөн узарткычтарды колдонбонуз.

3.10. Мугалим мектептин аймагында жана айланасында жол кыймылынын эрежесин сакташ керек:

- сейилдөө чурунда этият болуңуз жана айлана-чөйрөдөгү өзгөрүүлөрдү көзөмөлдөнүз
- коридордо жана тепкичте этияттык менен түшүп чыгуу зарыл;
- жалпы билим берүү уюмунун имаратынын дубалдарына 1,5 метрден жакын жолобонуз.

4. Өзгөчө кырдаалда эмгекти коргоо талаптары;

4.1 Мектеп мугалимдери өзгөчө кырдаал жаралган учурда директордун орун басарына же директорго билдирүүгө милдетүү.

- Жалпы билим берүү уюмунун окуучуларынын жана кызматкерлеринин өмүрүнө жана ден-соолугуна коркунуч келтирген ар кандай кырдаал жөнүндө.
- Топтук жугуштуу жана жугуштуу эмес ооруулардын пайда болуу фактысы жөнүндө.
- Мектепте болгон ар бир кырсык жөнүндө.
- Ден соолугунун начарлашы, анын ичинде кескин кесиптик оорунун белгилери (уулануу) жөнүндө.

4.2. Жаракат алган учурда мугалим ишин токтотуп, жардамга чакырып, аптечканы колдонуп, мектеп директоруна(башка кызмат адамы жок болгон учурда) билдирип, медициналык борборго кайрылыпшы керек. Эгерде башка кызматкер же окуучу жаракат алса, анда ага биринчи медициналык жардам көрсөтүлүшү керек. Жалпы билим берүү уюмунун медициналык кызматкерин чакырып же 103 кө чалып тез жардам кызматын чакырып жана окуя тууралуу жалпы билим берүү уюмунун директоруна кабарлоо керек.

4.3 Класста түтүн же өрт чыккан учурда мугалим жумушту токтотуп, окуучуларды коопсуз жайга көчүрүү боюнча чараларды көрүүгө, өрт жөнүндө үн менен кабарлоого, өрт өчүрүү кызматына 101 телефонуна чалып бул жөнүндө мектеп директоруна билдирүү шарт. Адамдардын өмүрүнө жана ден соолугуна коркунуч жаралбаса, өрттү баштапкы баскычта өрт өчүрүүчү каражаттардын жардамы менен өчүрүү боюнча чараларды көрүнүз.

4.4. Класстагы жылуулук, суу түтүктөрү жана канализация тутумундагы авария болгон учурда окуучуларды бөлмөдөн чыгарып, окуя боюнча директордун административдик орун басарына билдирүү шарт.

5. Жумуш аяктагандан кийинки эмгекти коргоо талаптары

5.1. Классты жакшылап кароо, сабакта колдонулган материалдар жана документтерди сактоочу жайларга коюу.

5.2. Кеңсе жабдууларын, башка жеткиликүү электр шаймандарын электр тармагынан ажыратыңыз.

5.3 Классты желдетүү

5.4. Бөлмөдөгү өрт коопсуздук эрежелрдин сакталышын, өрт өчүрүүчү жабдыктардын ордунда болушун көзөмөлдөө

5.5. Нымдуу тазалоо ошондой эле класстын таштандыларын чыгарууну көзөмөлдөө.

5.6 Терезелерди жаап, жарыкты өчүрүү.

5.7 Эгер кемчиликтер болбосо окуу бөлмөсүн ачкыч менен жабыңыз